

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ochrana společníků při slučování akciových společností - část III.

Smlouva o fúzi musí v sobě obsahovat výměnný poměr akcií. Dle předmětné úpravy musí být tento výměnný poměr vhodný a odůvodněný. V případě, že z vážných důvodů dojde k situaci, že nelze určit výměnný poměr tak, aniž by došlo k poškození akcionářů některé ze zúčastněných společností, přizná se těmto akcionářům doplatek. Předmětný doplatek nesmí překročit 10% jmenovité hodnoty akcií nástupnické akciové společnosti, jež mají být vyměněny za akcie zanikající společnosti.

Právo na dorovnání

Toto právo představuje institut zajišťující ochranu akcionářů zúčastněných společností. Jeho podstatou je právo akcionářů zúčastněných akciových společností na peněžní doplatek (označovaný jako dorovnání) v případě, že byl nesprávně určen výměnný poměr akcií (a případný doplatek).

Smlouva o fúzi musí v sobě obsahovat výměnný poměr akcií. Dle předmětné úpravy musí být tento výměnný poměr vhodný a odůvodněný. V případě, že z vážných důvodů dojde k situaci, že nelze určit výměnný poměr tak, aniž by došlo k poškození akcionářů některé ze zúčastněných společností, přizná se těmto akcionářům doplatek. Předmětný doplatek nesmí překročit 10% jmenovité hodnoty akcií nástupnické akciové společnosti, jež mají být vyměněny za akcie zanikající společnosti. Doplatek lze přiznat jak akcionářům zanikající akciové společnosti tak akcionářům nástupnické akciové společnosti. V rámci smlouvy o fúzi musí být doplatek uveden. Za předpokladu, že se vyžaduje posudek znalce, tak tento posudek musí obsahovat stanovisko znalce k výměnnému poměru. K vyplacení doplatku akcionářům nesmí dojít před zápisem sloučení do obchodního rejstříku.

V situaci, kdy výměnný poměr není přiměřený mohou se akcionáři dané zúčastněné akciové společnosti, jejichž výměnný poměr je nepřiměřený, domáhat práva na dorovnání.

Právo na dorovnání představuje náhradu škody sui generis. Právo na dorovnání vylučuje náhradu škody dle § 373 a násl. ObchZ, avšak není vyloučeno právo akcionářů uplatnění náhrady škody vůči členům představenstva, dozorčí rady nebo znalci; v takovém případě by se akcionář mohl rozhodnout zda uplatní právo na dorovnání nebo právo na náhradu škody proti výše uvedeným osobám.

Výše dorovnání není limitována jako u doplatku 10%, jak je zmíněno výše. Z toho vyplývá náhrada reálné újmy, která akcionáři vznikla. Musí dojít k vyrovnání v penězích. Dorovnání lze vyplácet až po zápisu sloučení do obchodního rejstříku. Z uvedeného lze dovodit povinnost nástupnické akciové společnosti provést výplatu dorovnání.

Nástupnická akciová společnost však nemusí doplatek vyplácet automaticky, a potom je nutno, aby se akcionář, který splňuje požadavky níže uvedené, domáhal svého práva. Obchodní zákoník upravuje výjimku z úpravy zákona 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, neboť umožňuje podřízení sporu rozhodčímu řízení, aniž by došlo k uzavření rozhodčí smlouvy mezi stranami sporu o založení pravomoci pro rozhodčí řízení ve věci práva na dorovnání. Smlouva o fúzi může určit, že se o přezkoumání výměnného poměru akcií a určení výše dorovnání v penězích bude rozhodovat v rozhodčím řízení. Akcionář musí splňovat stejné požadavky, aby mohl být účastníkem jak v soudním řízení, tak v rozhodčím řízení. V rámci řízení, a je lhostejno zda se jedná o soudní či rozhodčí, dojde nejdříve k prověření vhodnosti výměnného poměru, a teprve poté lze určit výši dorovnání, která bude vyplacena. Žaloba, kterou akcionář podává je žalobou na plnění, tedy nejen určení výše doplatku, ale i povinnosti úhrady.

Na otázku oprávněných osob, které mohou u soudu uplatňovat své právo na dorovnání dává obchodní zákoník jasnou odpověď. Níže jsou uvedeny podmínky, které musí akcionář splňovat, aby byl aktivně legitimován k podání žaloby. Aktivně legitimovaným je akcionář, který:

- a) byl akcionářem zúčastněné akciové společnosti i v den konání valné hromady, která rozhodovala o sloučení. Zde je nutno mít poznámku v tom smyslu, že v rámci právní jistoty akcionářů, kteří jsou vlastníky listinných akcií, u kterých může být problém, například při jejich neúčasti na valné hromadě, se za akcionáře považuje ten akcionář, který uplatňuje právo na dorovnání, a byl akcionářem zúčastněné akciové společnosti i v době konání valné hromady, která rozhodovala o sloučení; dle názorů se lze přiklánět k tomu, že aktivně legitimovaným je i ten, kdo nabyl z titulu univerzální sukcese v opozitu je nabytí na základě smlouvy¹,
- b) do doby nárokování svého práva u soudu nezczil akcie zanikající ani nástupnické akciové společnosti; zde je jasný záměr zamezit situaci, aby z jednoho cenného papíru, tedy akcie, došlo k několikanásobnému uplatnění práva na dorovnání,
- c) neučinil prohlášení na valné hromadě rozhodující o sloučení, že se vzdává práva na dorovnání nebo se nevzdal práva na dorovnání písemnou formou s úředně ověřeným podpisem; v případě, že by po úkonu vzdání se práva na dorovnání byl cenný papír nabyt jinou osobou, lhotejno z jakého titulu, má toto vzdání se práva na dorovnání účinky i vůči tomuto nabyvateli (odchylka od obecné úpravy § 574 Občanského zákoníku).

Zákon připouští výjimku z výše uvedeného - a) a b) - za předpokladu, že se jedná o akcionáře, který má alespoň 1% podíl na základním kapitálu nebo je vlastníkem akcií, jejichž jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 100.000,- Kč.

Dle občanského soudního řádu vyplývá, že pravomoc k rozhodování mají krajské soudy a místně příslušným je krajský soud, u něhož je akciová společnost zapsána v obchodním rejstříku. Aktivně legitimovaným je akcionář a pasivně legitimovaným je v této právní věci žalovaná akciová společnost.

Nárok na výše uvedené, tedy nárok na dorovnání, není pochopitelně nárokem časově neomezeným, a proto v předmětné úpravě nalezneme roční lhůtu, která počíná běžet dnem, kdy je zveřejněn zápis do obchodního rejstříku v Obchodním věstníku podle § 33 odstavec 1 ObchZ. Dle dikce lze dovozovat, že se jedná o prekluzivní lhůtu, tedy že neuplatněním ve stanovené lhůtě právo zaniká.

Pokud žaloba na dorovnání bude mít úspěch, tak v případě, že jiný oprávněný akcionář podá též žalobu na dorovnání vůči povinné akciové společnosti, pak již soud nezkontroluje zda aktivně legitimovaný má právo na doplatek, ale soudem je zjišťována pouze oprávněná výše nároku aktivně legitimovaného subjektu. Zde je nutno upozornit na fakt, že ač soud rozhodne ve prospěch oprávněného akcionáře, a tím i ve prospěch akcionářů, kteří mohou uplatnit právo na dorovnání v budoucnu, jsou tyto budoucí žadatelé (žalobci) limitováni lhůtou, která je uvedena v předchozím odstavci. Přiznaná pohledávka za akciovou společností z titulu práva na dorovnání je úročena ve vší dvojnásobku diskontní sazby České národní banky.

Může nastat situace, kdy akcionáři obdrží doplatek, který ač to oni nevědí poškozují akcionáře jiné zúčastněné akciové společnosti. Zákon předpokládá dobrou víru akcionářů, kteří obdrží takovýto doplatek. Aby akcionář musel vrátit doplatek nebo akcie, musela by mu nástupnická akciová společnost dokázat, že věděl o tom, že výměnný poměr akcií či výše doplatku je stanovena v jeho prospěch. V tomto případě nelze mluvit o bezdůvodném obohacení, neboť předmětná úprava je úpravou speciální. K promlčení nároku na vrácení neoprávněně vyplacené částky akciovou společností dochází uplynutím 4 let. Pokud by došlo k situaci popsané v tomto odstavci, tak můžeme dovodit případnou odpovědnost představenstva, dozorčí rady nebo znalce.

Ač by se mohlo zdát, že výklad k předmětné problematice je dostačující je třeba poznamenat, že zde můžeme vidět určité mezery v právní ochraně akcionářů, které by jistě zlepšili jejich postavení. Jedná se kupříkladu o informační povinnost soudu informovat o podání žaloby podle § 220k v Obchodním věstníku, nebo že soud jmenuje společného zástupce k ochraně zájmů ostatních akcionářů, kteří se sporu neúčastní².

k odkoupení akcií po výměně za akcie zanikající společnosti.

¹ Dědič, J. a kol., Obchodní zákoníku, Díl III., Komentář, Praha, Polygon, 2002, str. 2866

² Zima, P., Přejímání některých prvků cizího práva obchodních společností, Právní rozhledy, ročník 11, číslo 9, str. 438 a násl.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)